

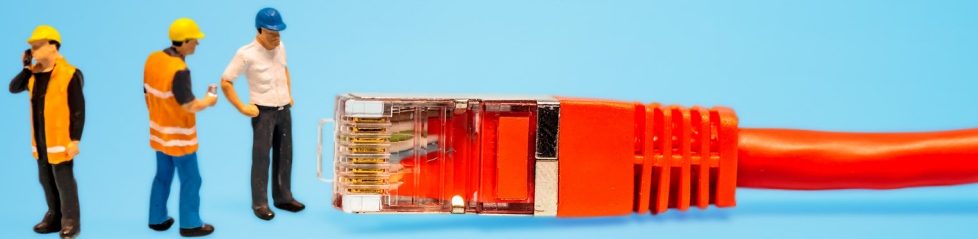
Telekomünikasyon

Sektörel Bakış

2019

—

kpmg.com.tr

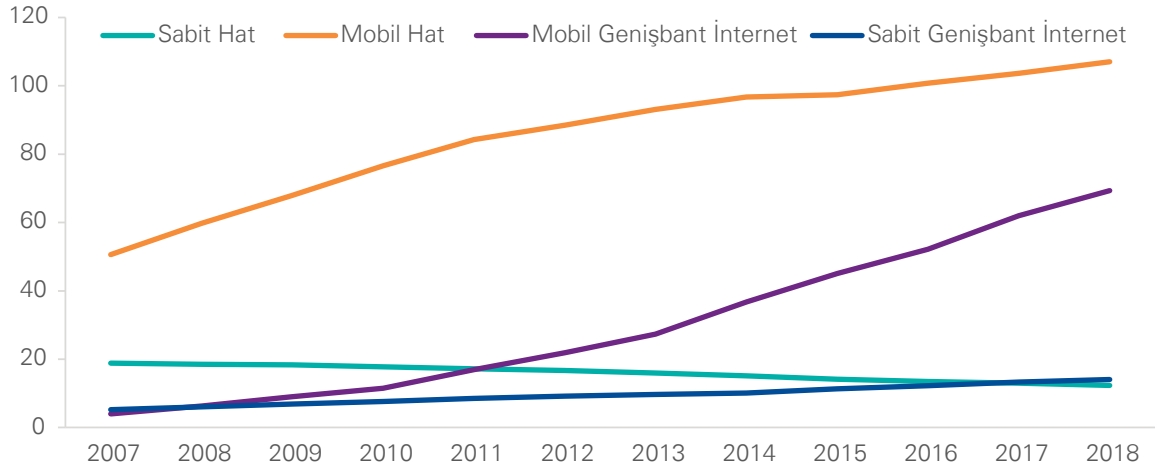

Dünya Telekomünikasyon Sektörü

Dünya genelinde telekom sektörüne olan talep, artan nüfus ve şehirleşmenin tüketicilerin ihtiyaçlarında yol açtığı değişimlerle her geçen gün artış gösteriyor. Teknolojik ilerlemelerle birlikte dünya genelinde telekomünikasyon sektörü bir yandan büyük bir dönüşüm yaşarken, diğer yandan artan rekabet ortamının getirdiği zorluklarla baş etmeye çalışıyor. Tüketici davranışlarındaki değişimler ve yeni mobil teknolojiler dünya genelinde bilişim ve iletişim firmalarında AR-GE ve yatırım harcamalarına yüksek pay ayrılmasını gerektiriyor. Öte yandan, yenilikçi çözümler sektördeki oyunculara yüksek gelir yaratma imkanı sunuyor. Bununla birlikte, bazı gelişmekte olan ekonomilerde penetrasyonun hala düşük olması sektörün potansiyelini yüksek tutuyor.

Birleşmiş Milletler Uluslararası Telekom Birliği verilerine göre, dünya genelinde teknolojik ilerlemelerin bir sonucu olarak mobil hat yaygınlığı yıllar itibarıyla iki katın da üzerine çıkarken, sabit hat kullanım yaygınlığı azalıyor. 2007 yılında yüzde 18,8 olan sabit hat üyeliği yaygınlığı, 2018 sonunda yüzde 14,1'e geriledi. Mobil hat kullanımı ise aynı dönemde yüzde 50,6'dan yüzde 107 seviyesine çıktı. Mobil telefon kullanımındaki yaygınlıkla birlikte insanların yüzde 69,3'ü mobil genişbant üzerinden internet erişimi sağlarken, yüzde 14,1'i sabit genişbant kullanımı yapıyor.

Dünya bilgi ve iletişim sektörü yaygınlık oranları

Kaynak: International Telecom Union, Information and Communication Technology Database

Ocak 2019 itibarıyla dünya üzerindeki 7 milyar 676 milyon insanın yüzde 67'si kendine ait bir mobil telefon kullanırken, internet kullanımı yaygınlığı yüzde 57 seviyesinde bulunuyor. Yine dünya nüfusunun yüzde 45 gibi bir oranı da aktif olarak en az bir sosyal medya platformu kullanıyor. Daha da önemlisi, dünya nüfusunun bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanımı her geçen gün nüfus artışının oldukça üzerinde bir artış gösteriyor.

2018 yılında dünya nüfusunda yaklaşık yüzde 1,1'lik bir artış yaşanırken, mobil telefon kullanımının yüzde 2, internet ve sosyal medya kullanımının yüzde 9 oranında artış gösterdiği görülüyor.

Dünyada dijitalleşme (milyar kişi)

Dünya nüfusu;
7.676

Mobil telefon kullanan;
5.112

İnternet kullanan;
4.388

Aktif olarak sosyal
medya kullanan;
3.484

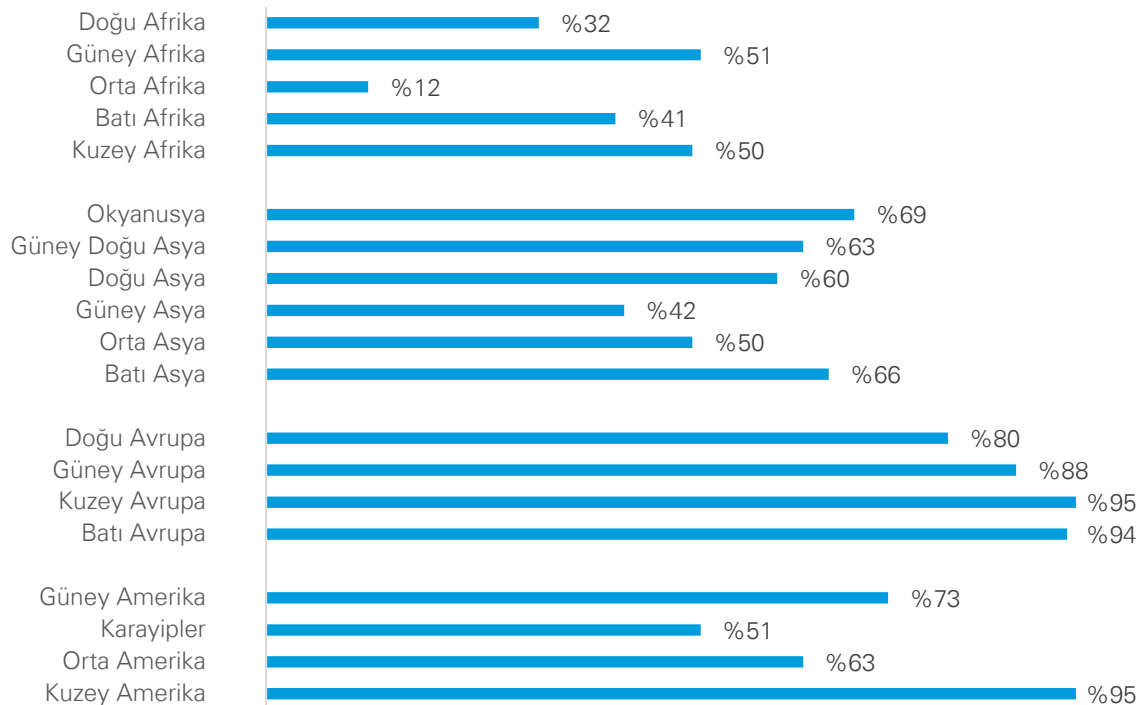
Mobil telefon üzerinden
sosyal medya kullanan;
3,256

Kaynak: WeAreSocial

Bununla birlikte, dünya genelinde gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomiler arasında bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlığı açısından ciddi bir ayrışma dikkat çekiyor. Kuzey Amerika ve Batı Avrupa ülkelerinde internet kullanımı yaygınlığı (penetrasyonu) yüzde 100'e yaklaşırken, Asya ve Afrika ülkelerinde, nüfus artışının da görece yüksek olduğu göz önünde bulundurulduğunda, internet kullanımında çok yüksek bir büyüme potansiyeli olduğu görülüyor. İnternete erişimde ise mobil kullanım 2014 yılında sadece yüzde 26 seviyesindeyken, 2018 yılında yüzde 45 seviyesine ulaştı. 2019 yılında ise yüzde 48 seviyesine çıkması öngörülüyor.

Bölgesel olarak internet yaygınlığı (penetrasyon, internet kullananların nüfusa oranı)

Kaynak: WeAreSocial

Bu dinamikler ışığında, dünya genelinde teknolojik gelişmeler tüm sektörleri farklı boyutlarda etkilerken telekomünikasyon sektörü pek çok teknolojik gelişmenin sahibi olarak bu süreçten fayda sağlayabiliyor. Ancak sözü edilen teknolojik gelişmeler yüksek yatırım giderlerini gerektirdiği için birçok telekomünikasyon şirketinin finansal yapısını etkileyebiliyor. Bu nedenle önümüzdeki dönemde dünya otomotiv sektöründe olduğu gibi telekomünikasyon sektöründe de birleşmelere ve işbirliklerine daha çok tanık olabiliriz. Bu da sektörde büyümeyi sınırlayacak bir unsur olarak görülse de verimlilik artışını beraberinde getirebilir. Bununla birlikte, 4G gibi mevcut sistemlerin dünya genelinde yaygınlaşmak için de açık bir alanı var. Ancak 2019 yılında sektörün gündeminde 5G teknoloji geliştirme çalışmaları ve ticari hayata entegrasyonu ön planda olacak. 2018 yılında halka açık ilk 5G şebekesi Avustralya'nın Gold Coast kentinde faaliyete geçirilirken, dünyanın en büyük operatörlerinden olan AT&T de ABD'nin 3 kenti için çalışmaların tamamlandığını duyurdu.

T-Mobile ise bu yıl içinde New York, Los Angeles, Las Vegas, ve Dallas'ta 5G desteği sunmaya başlayacağını açıkladı. Kıta Avrupası'nda ise AB'nin en güçlü ekonomisi olan Almanya'daki 5G ihalesi merakla bekleniyordu. Mart ayı sonunda başlayan ihale raporumuzun hazırlanma tarihinde hala devam ediyor. Yaklaşık 6 milyar Euro'luk değer oluşması beklenen 5G ihalesinin, yakın zamanda bölgede 5G çalışmalarını hızlandıracak bir etki yaratacağı öngörülüyor. 5G teknolojisine yönelik çalışmalarda rekabette özellikle ABD ve Çin öne çıkıyor. Güney Kore de, 5G'ye ilk geçen ülke olmak için yaptığı hazırlıkları duyurdu. Şu anda çoğu ülkede altyapı, baz istasyonları gibi sistemler üzerinde çalışılıyor. Türkiye de 5G'ye ilk geçen ülkelerden biri olmak için hazırlanıyor. Ulaştırma Bakanı, bunun için çalıştıklarının müjdesini verdi. Türkiye'deki yerli operatörler, altyapı şirketleri bu alanda yatırımlarını yapıyorlar ve planlar 5G'ye geçiş için yapılıyor.

Türkiye Pazarı

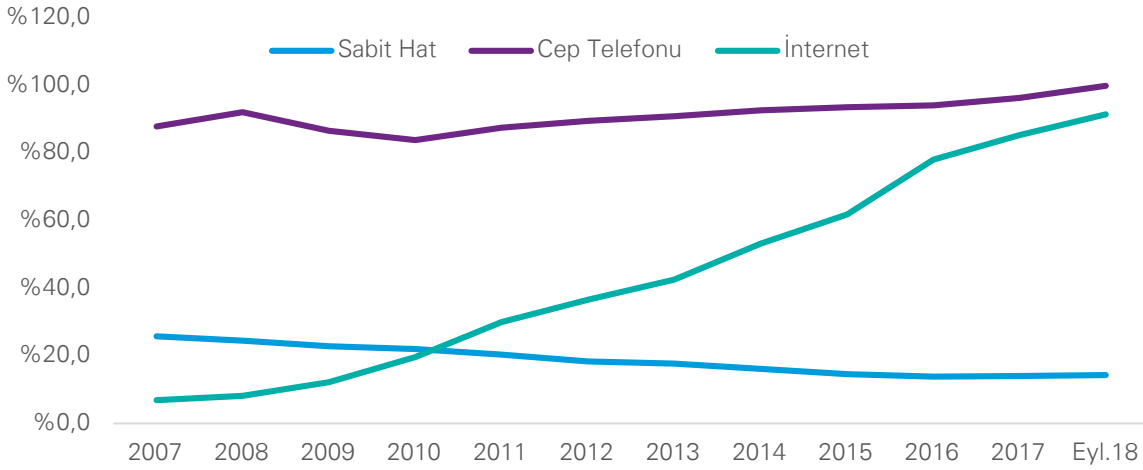

Türkiye telekomünikasyon sektörü

Türk telekomünikasyon sektörü oldukça gelişmiş bir sektör olsa da hala ciddi bir büyüme potansiyeli taşıdığı düşünülüyor. Diğer birçok sektör için olduğu gibi, Türkiye'nin demografik yapısı telekomünikasyon sektörü için de önemli bir avantaj oluşturuyor. Bu sayede Türkiye'de sektörün sabit, mobil ve geniş bant abone sayıları bakımından önemli bir büyüklüğe sahip olduğu söylenebilir. Sektörün ürettiği ekonomik değer her geçen gün artarken, kullanılan ürünler ve hizmetlerin kalitesi teknolojik gelişmeler ve tüketici tercihlerindeki değişimlere bağlı olarak gelişiyor. Bu doğrultuda dünya genelindeki eğilimlerle uyumlu olarak Türkiye'de de sabit hat aboneliğinde penetrasyon yıllar itibarıyla azalırken, cep telefonu ve internette artmaya devam ediyor.

2007 yılında sabit telefon abonelik sayısının nüfusa oranı yüzde 25,8 iken sonraki yıllarda yaşanan devamlı düşüşlerle 2018 Eylül itibarıyla yüzde 14,1 seviyesine indi. Buna karşın aynı dönemde cep telefonu ve internet aboneliğinde yaygınlık oranları sırasıyla yüzde 87,8'den yüzde 99,8'e ve yüzde 6,9'dan yüzde 91,4'e yükseldi. Bu eğilimlerin önümüzdeki yıllarda da devam edeceği öngörülüyor.

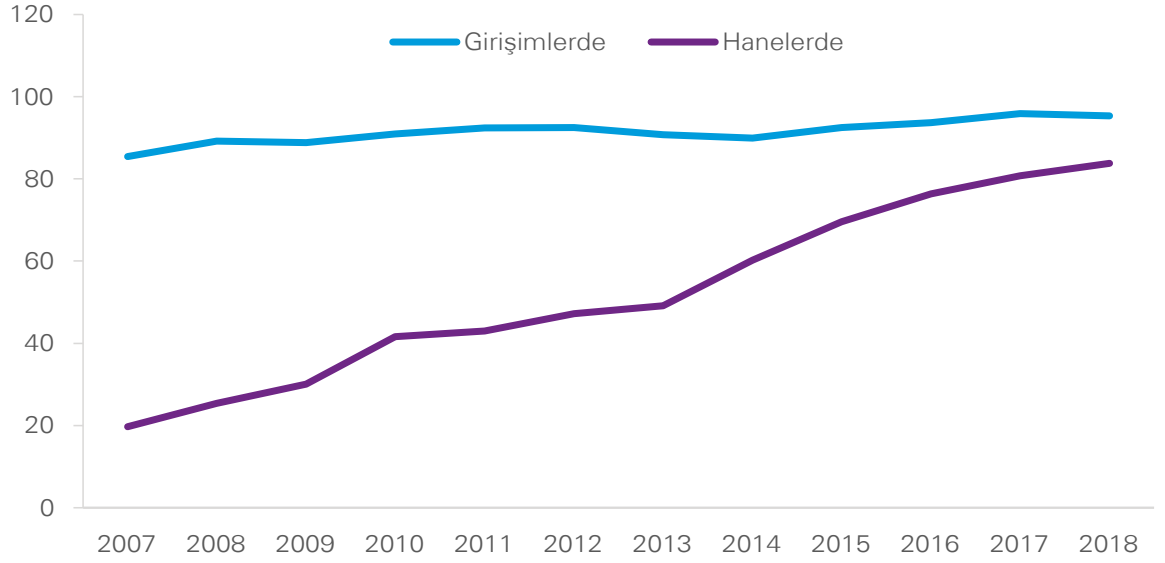
Yaygınlık oranları (abone sayısının nüfusa oranı)

Kaynak: TÜİK

Yıllar itibarıyla bakıldığında Türkiye'de hane halkı ve girişimlerde iletişim ve alışveriş dahil olmak üzere teknolojik gelişmelerin sunduğu imkanların daha geniş kesimler tarafından kullanıldığı görülüyor. 2007 yılında girişimlerin yüzde 85,4'ü internet erişimine sahipken, bu oran 2018 yılında yüzde 95,3'e ulaştı. Hane halkında ise söz konusu dönemde çok daha dramatik bir artış kaydedildi. 2007 yılında hane halkının sadece 19,7'si internet erişimine sahipken, 2018 yılında bu oranda yüzde 83,8 seviyesine çıktı.

İnternet erişimine sahip olanların oranı (%)

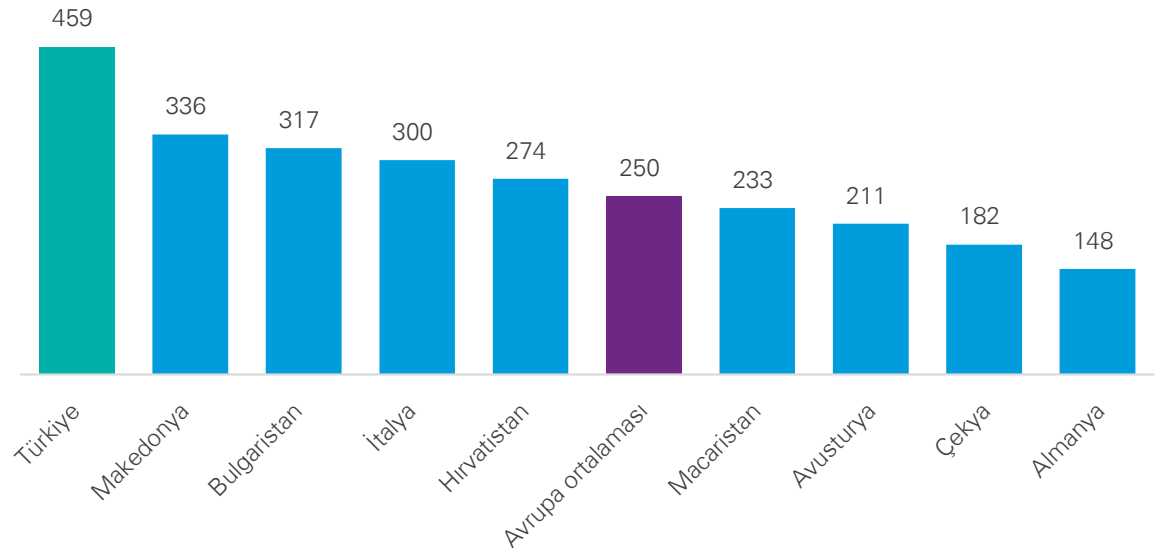

Kaynak: TÜİK

İnsanların pek çok ihtiyacını karşılamasının yanında bireylerin ve kurumların hayatına yaptığı etki yönüyle de telekomünikasyon veya bilgi teknolojileri (BT) ve iletişim sektörü her geçen gün daha stratejik bir hale geliyor.

Ayrıca Türkiye’de insanlar geleneksel olarak AB ülkelerinden çok daha uzun süre telefonda konuşuyorlar. Bu da sektörün potansiyelinin görece yüksek olduğunu teyit ediyor. Ortalama bir birey 2018 ikinci çeyrek itibarıyla Avrupa’da ayda 250 dakika mobil telefon üzerinden konuşma yaparken, Türkiye’de Eylül verilerine göre bunun neredeyse iki katı yani 459 dakika konuşuluyor.

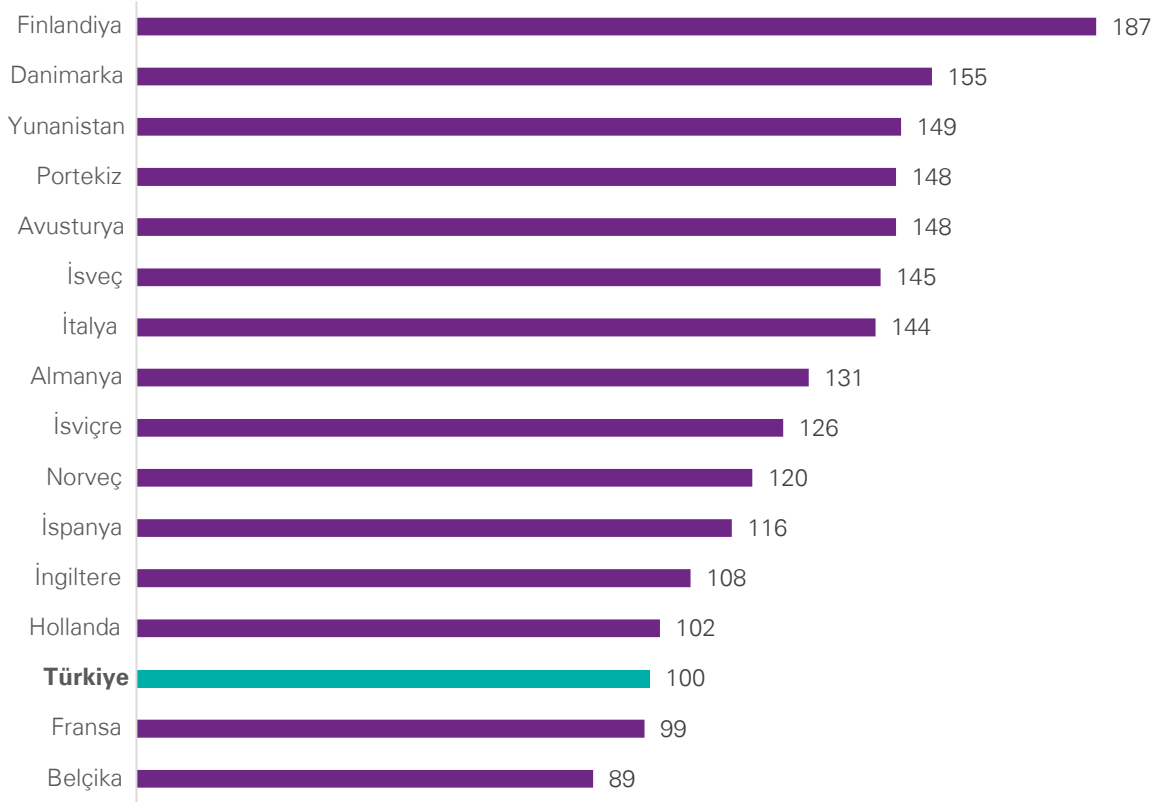
Mobil abone başına görüşme (dakika/ay)

Kaynak: TÜİK

Buna rağmen, Türkiye’de penetrasyon gelişmiş ekonomilere kıyasla daha düşük. Bu da sektörün göreceli olarak Türkiye’de gideceği daha çok yeri olduğunu gösteriyor. Örneğin Türkiye’de mobil telefon yaygınlığı Eylül 2018 itibarıyla yüzde 100’e yaklaşmış olsa da AB ülkeleri arasında düşük penetrasyon oranlarından birine işaret ediyor.

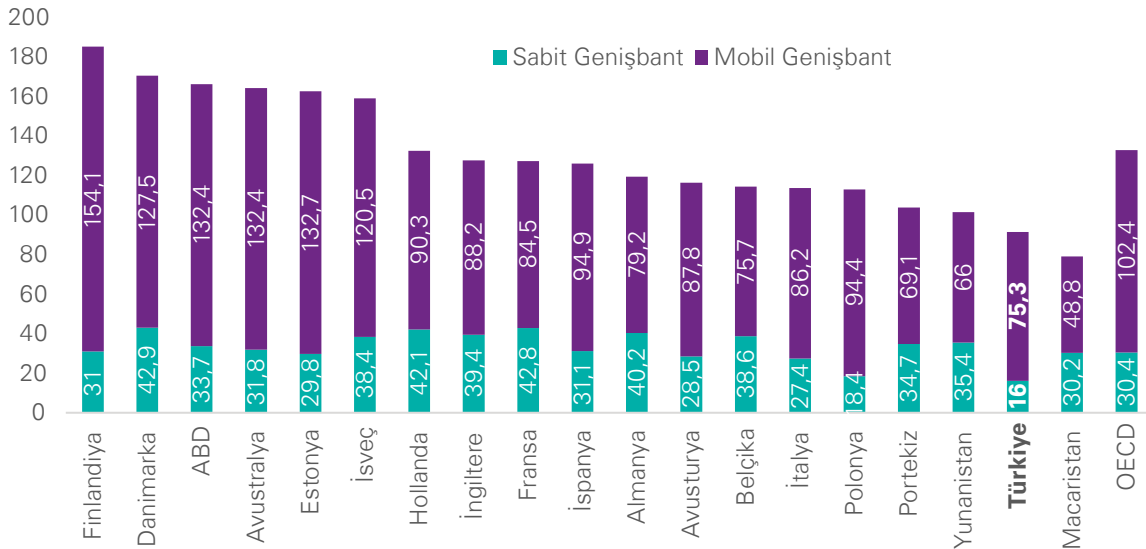
Türkiye ve AB ekonomilerinde mobil penetrasyon oranları (%)

Kaynak: BTK

Benzer şekilde, genişbant internet yaygınlığına bakıldığında da Türkiye’de göreceli potansiyelin yüksek olduğu görülüyor. OECD genelinde Eylül 2018 itibarıyla sabit genişbant internet yaygınlığı yüzde 30,4 iken, Türkiye’de sadece yüzde 16,0 seviyesinde. Mobil genişbant internet yaygınlığı ise OECD ülkelerinde yüzde 102,4 iken, Türkiye’de yüzde 75,3 ile oldukça düşük seviyede bulunuyor.

Geniş bant internet yaygınlığı (%)

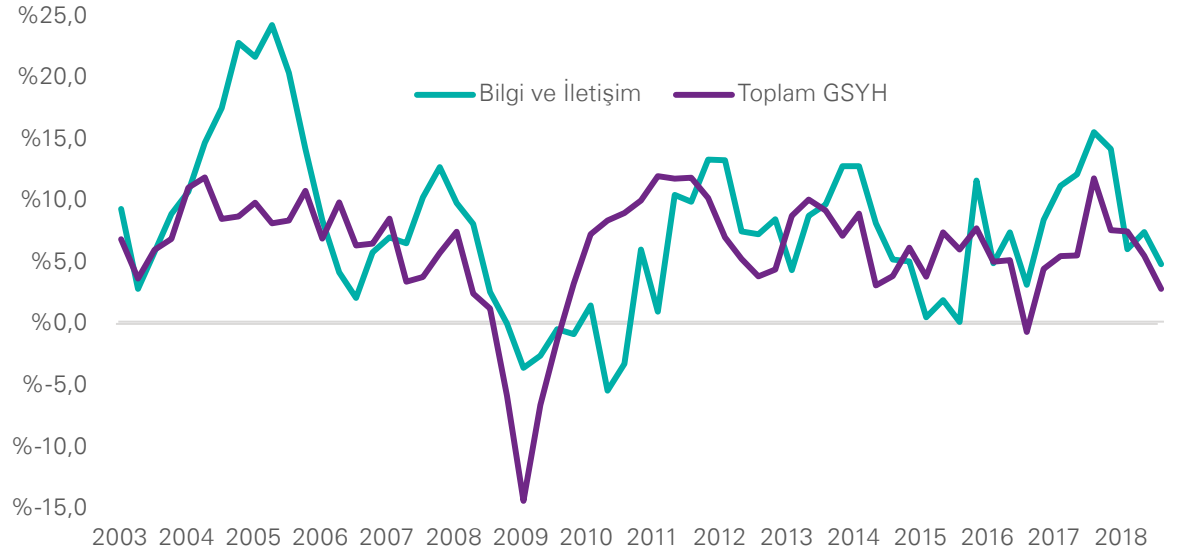

Kaynak: BTK

Sektör ve GSYH

Genel GSYH 2016 üçüncü çeyrekte kısa süreli bir daralma yaşasa da bilgi ve iletişim sektörünün 2011 sonrası dönemde kesintisiz olarak büyüme kaydettiği görülüyor. Son yedi yılda toplam GSYH ortalama yüzde 6,5 büyürken, bilgi ve iletişim sektörü ortalamada yıllık yüzde 7,7 oranında bir tempo yakaladı. Bununla birlikte sektör 2018 yılında yurtiçi finansal piyasalarda artan oynaklığın etkisiyle genel ekonomideki eğilimlere paralel olarak yavaşlamaya başladı. 2018 dördüncü çeyrek verilerine göre, sektörün yıllık büyüme hızı yüzde 4,6 ile genel GSYH'deki yüzde 2,6'lık büyüme hızının üzerinde seyrediyor.

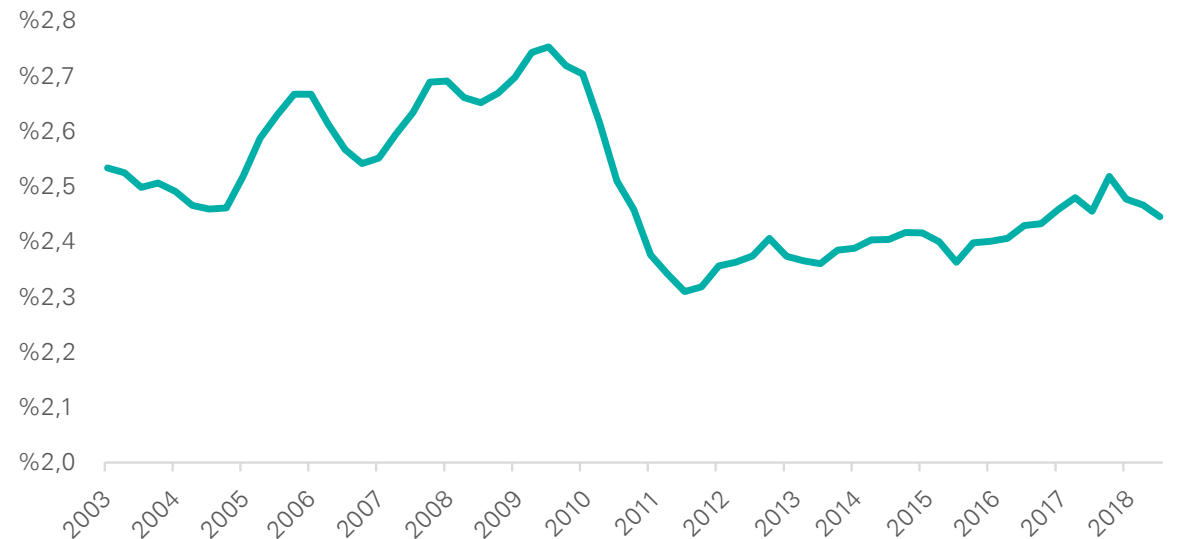
Yıllık değişimler

Kaynak: TÜİK

Ancak sektörün toplam GSYH içindeki payı görece fiyat değişimlerinden dolayı çok fazla artmıyor. Özellikle 2009 öncesinde yüzde 2,8'e kadar çıkan sektörün GSYH içindeki payı 2011 sonlarına kadar gerilemişti. Sonrasında ise sektörün kesintisiz büyümesi ile kademeli bir şekilde artarak, 2018 dördüncü çeyrek itibarıyla yıllık toplamda yüzde 2,5 seviyesinde gerçekleşti.

Bilgi ve iletişim sektörünün GSYH içindeki payı

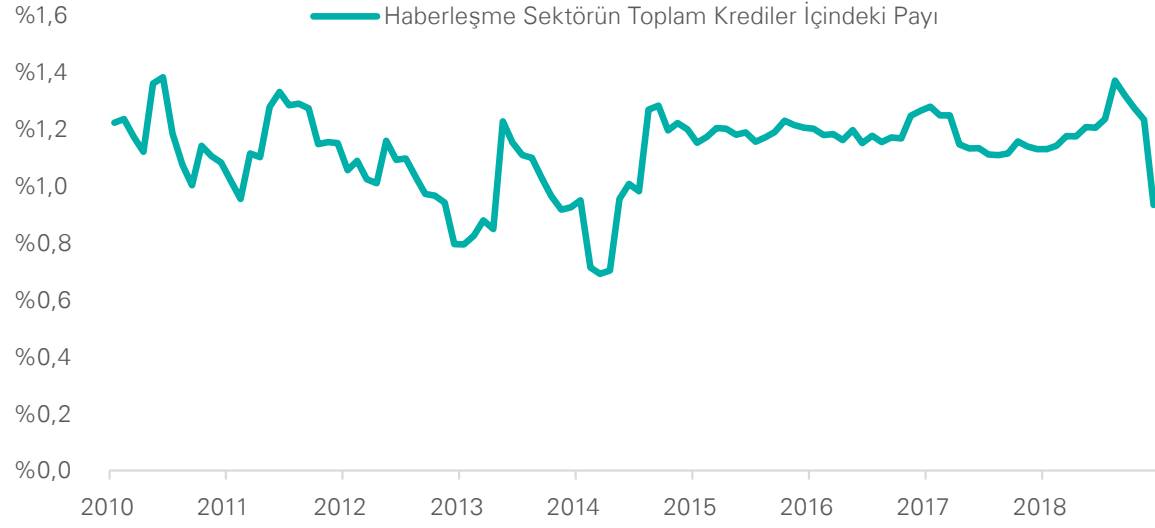
Kaynak: TÜİK

Bilgi ve iletişim sektörünün mali yapısı

Son yıllarda finansal piyasalarda oynaklık yüksek seyredirken sektördeki hizmet sağlayıcılarının sayısında bir miktar azalış yaşandı. Bu nedenle 2014 yılında 1,127 seviyesine kadar çıkan sektördeki yetkilendirme sayısı 2018 sonu itibarıyla 791 olarak gerçekleşti. Sektörde ölçek ekonomisinin etkisi belirgin olduğu ve yüksek yatırım harcamalarından dolayı firmaların göreceli olarak özkaynaklarla, yurtdışından yatırımlarla ve dış borçlanma ile finansman sağladıkları görülüyor.

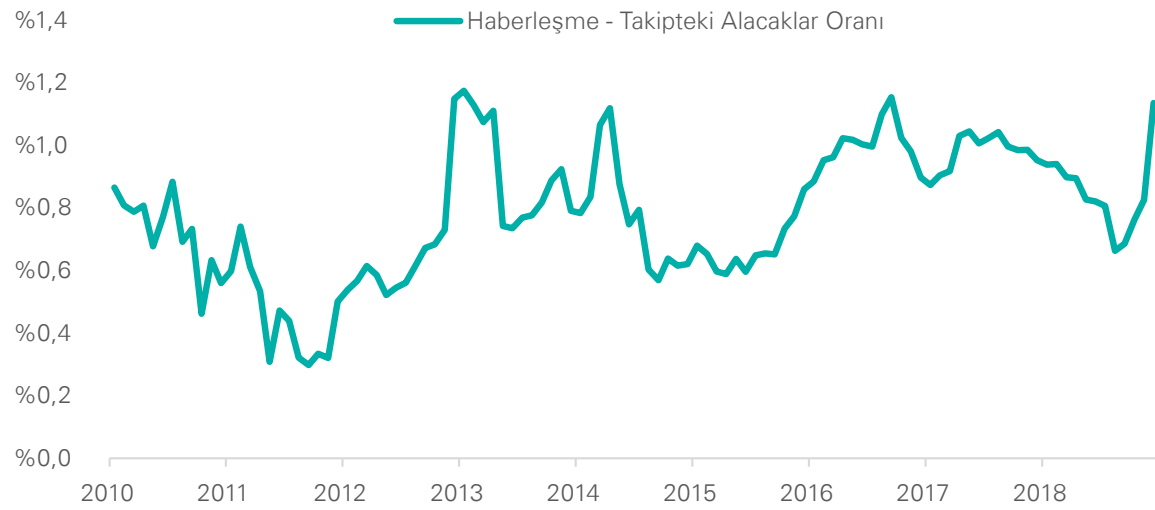
Bu nedenle sektör temsilcilerinin bankacılık sektörü kredi hacminden aldıkları payın görece düşük kaldığı söylenebilir. 2018 sonu itibarıyla haberleşme sektörünün bankacılık sektörü kredi hacmi içindeki payı sadece yüzde 0,9 olarak gerçekleşti. Öte yandan, yakın dönemde hızlı artmış olmakla birlikte, sektörde takipteki alacakların seviyesi de yüzde 1,1 ile bankacılık içinde en düşük olanlardan biri oldu.

Haberleşme sektörün toplam krediler içindeki payı

Kaynak: BDDK

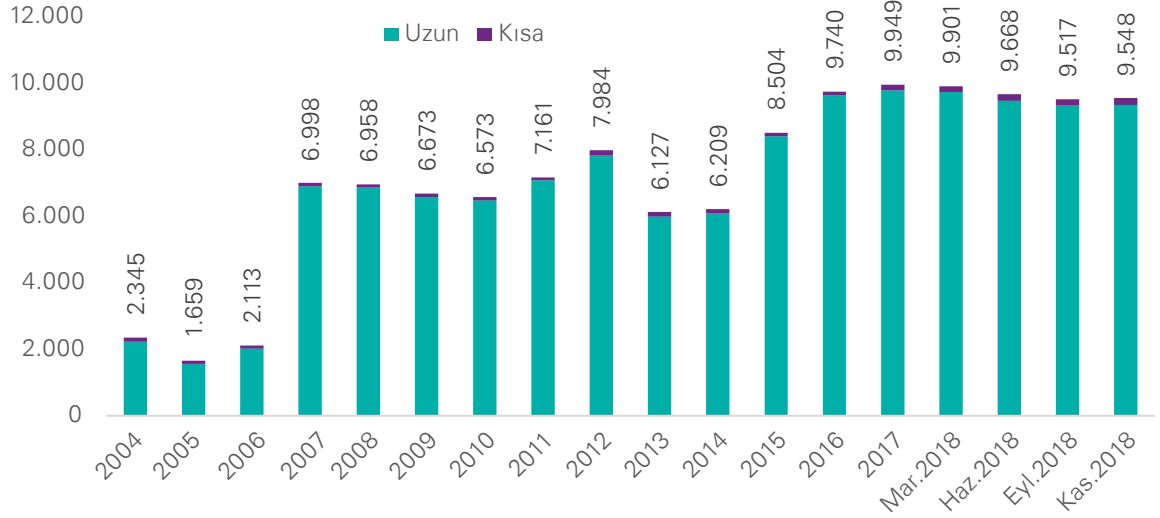
Haberleşme - takipteki alacaklar oranı

Kaynak: BDDK

Sektörün yüksek yatırım ihtiyacından dolayı yurtdışından sağladığı kaynaklar büyük ölçüde uzun vadeli olarak temin ediliyor. Kasım 2018 itibarıyla sektörün sadece 203 milyon dolar tutarında yurtdışı kısa vadeli kredi borcu bulunurken, 9,3 milyar dolarlık da uzun vadeli kredi borcu bulunuyor. Bu da Türkiye'nin yurtdışı kredi borcu tutarının yüzde 4,2'sine karşılık geliyor.

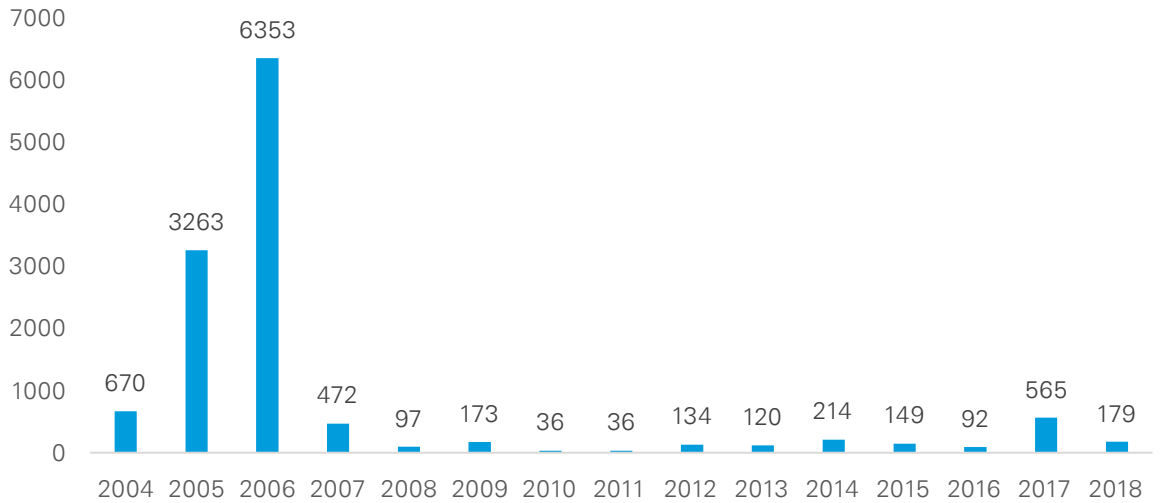
Bilgi ve iletişim sektörü'nün yurtdışı kredi borcu

Kaynak: TCMB

Bununla birlikte, sektöre 2004-2018 döneminde toplamda 12,6 milyar dolar net doğrudan yabancı yatırım girişi oldu. TCMB verilerine göre, 2017 sonunda yurtdışı yerleşiklerin Türkiye bilgi ve iletişim sektöründe 14,9 milyar dolar tutarında doğrudan yatırımı bulunuyor. Kasım 2018 sonu piyasa değerlerine göre ise iletişim sektörü hisse senetlerinde yabancıların 2,2 milyar dolar tutarında yatırımları bulunuyor.

Bilgi ve iletişim sektörüne doğrudan yabancı yatırımlar (milyon dolar)

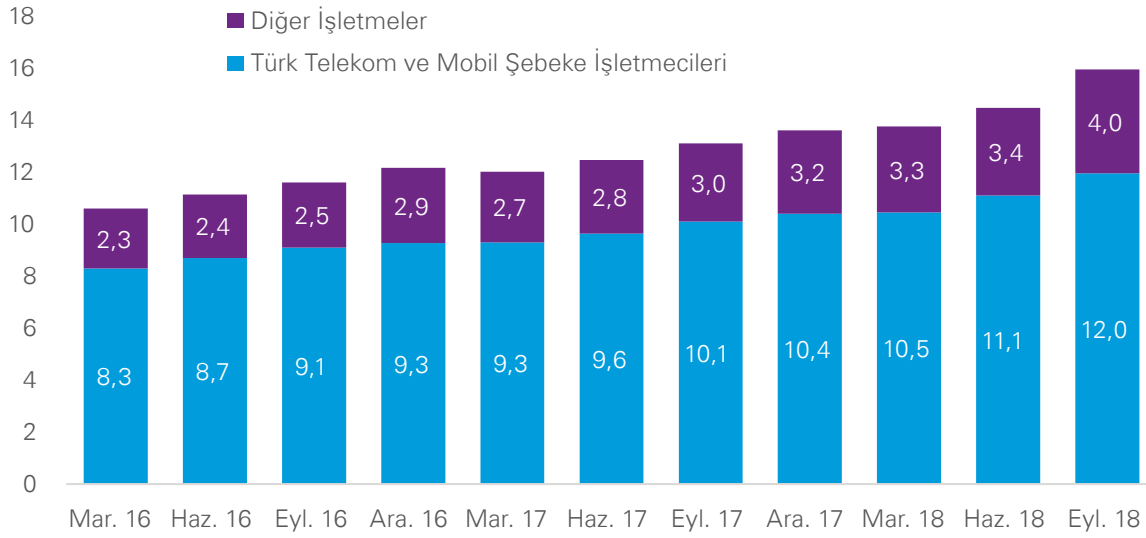

Kaynak: TCMB

Satış gelirleri

Abone sayılarındaki ve yaygınlıktaki artışla birlikte Türk telekomünikasyon sektöründe net satış gelirleri son yıllarda oldukça yüksek artışlar kaydediyor. Sektörde 2016 yılında yüzde 15 artışla 45,5 milyar TL seviyesine çıkan net satış gelirleri, 2017 yılında yüzde 12,5 büyüyerek 51,2 milyar TL düzeyine ulaştı. 2018'in ilk çeyreğinde ise Türk Telekom ve mobil şebeke işletmecilerinde artışlar görece zayıf kalsa da diğer işletmelerden daha yüksek oranlı gelir artışları gözleniyor. 2018'in ilk üç çeyreğinde net satış gelirleri, 2017'nin aynı dönemine göre yüzde 17,6 artarak 44,2 milyar TL seviyesine çıktı.

Sektör gelirleri net satış gelirleri (milyar TL)

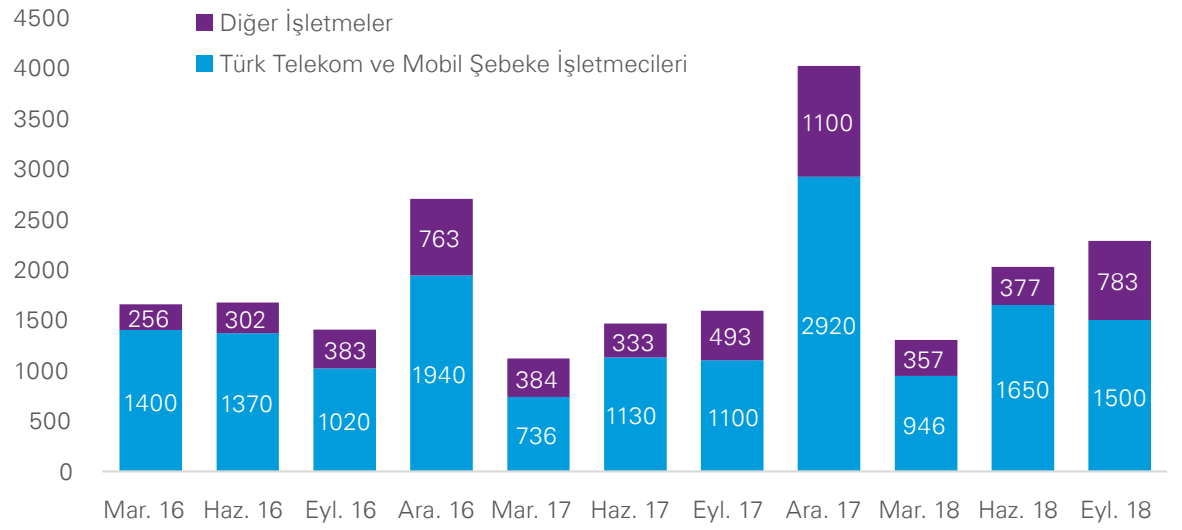

Kaynak: BTK

Yatırım giderleri

Teknolojik gelişmeler ve alt yapı iyileştirmeleri nedeniyle sektörde yatırım harcamaları yüksek seviyede gerçekleşiyor. Daha önceleri yatırımlarda Türk Telekom ve mobil şebeke işletmecileri öncülük etseler de son yıllarda diğer işletmelerin de yüksek yatırım harcamaları yapmaya başladıkları görülüyor. 2015 yılında 4G nedeniyle firmalar yüksek tutarlı yatırım harcamaları yaparken, 2016 yılında yatırım giderleri yüzde 57 daralarak 7,4 milyar TL düzeyine inmişti. 2017 yılında ise yatırımlar diğer işletmelerdeki artışlarla yüzde 10 yükselişle 8,2 milyar TL düzeyine çıktı. 2018'in ilk üç çeyreğinde ise yatırım giderlerinin yüzde 34,4'lük artışla şimdiden 5,6 milyar TL düzeyine çıktığı görülüyor.

Bilgi ve iletişim sektörü yatırım harcamaları (milyon TL)

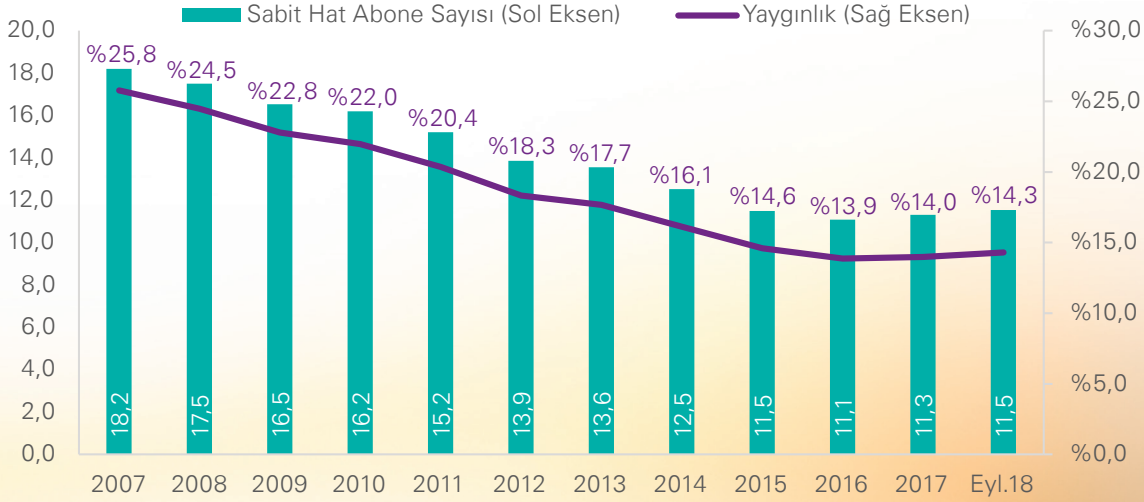
Kaynak: BTK

Sabit pazar

Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de telekomünikasyon sektöründe sabit hat aboneliği uzun vadede azalan bir eğilim sergiliyor. Ancak 2016 sonu itibarıyla 11,1 milyon adet olan sabit hat abone sayısı 2017 ve 2018’in ilk üç ayında bir miktar artış gösterdi. Bu sayede yaygınlıktaki azalış da duraksadı. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu (BTK) önümüzdeki dönemde hem sabit hat abone sayısında hem de penetrasyonda düşüşlerin devam edeceğini öngörüyor.

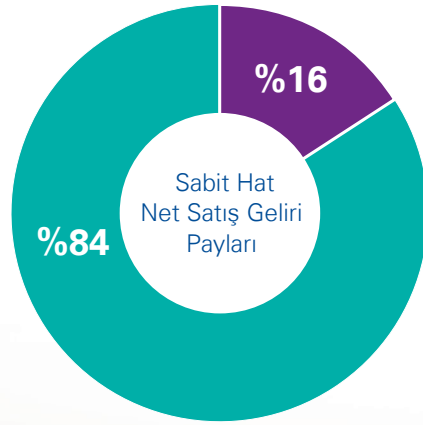
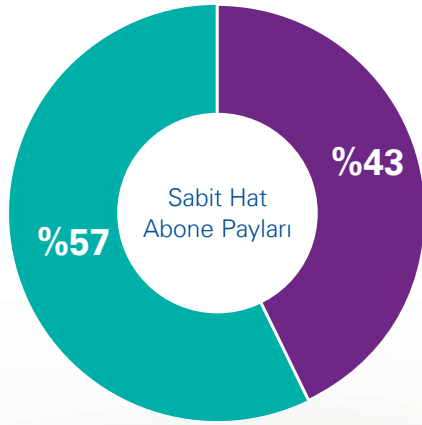
Sabit hat abone sayısı (milyon kişi) ve yaygınlık

Kaynak: BTK

Eylül 2018 itibarıyla toplam abone sayısının yüzde 57’sine sahip olan Türk Telekom, sektördeki toplam gelirlerin ise yüzde 84’ünü elde ediyor. Sabit telefon hizmeti sunan işletmeler Türk Telekom’un abone sayısının yarısından biraz fazlasına sahipken, toplam gelirlerin yüzde 80’den fazlasını elde ediyor olması ise, Türk Telekom’un altyapı sağlayıcısı olarak her bir işletmeye ve onların abonelerine altyapı hizmeti veriyor ve bu hizmeti ücretlendiriyor olmasından kaynaklanıyor.

Türk Telekom

Sabit telefon hizmetleri sunan işletmeler

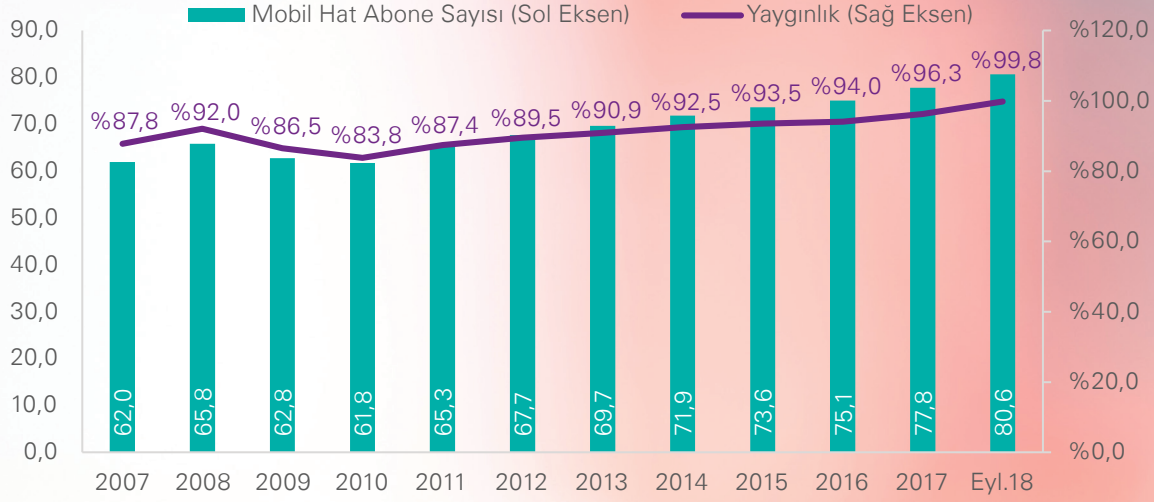
Kaynak: BTK

Mobil pazar

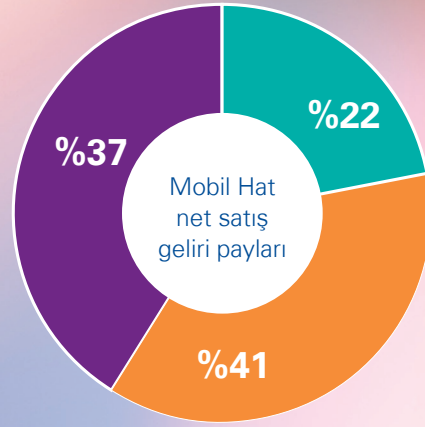
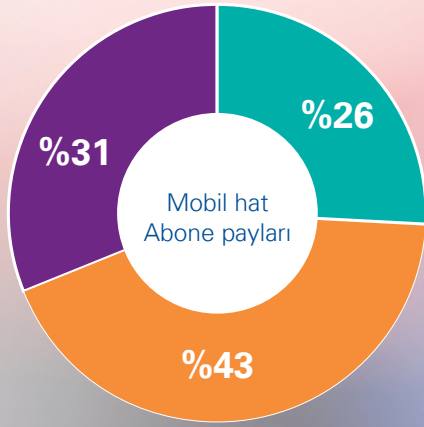
Teknolojik gelişmeler ve Türkiye'nin demografik unsurları her geçen gün mobil hat abone sayısını artırırken penetrasyon da yükseliyor. 2007 yılında 62 milyon olan mobil hat abone sayısı Eylül 2018 itibarıyla 80 milyonu aşarken, yaygınlık oranı yüzde 99,8'e ulaştı. BTK, nüfustaki artışa paralel bu rakamların önümüzdeki dönemde de artmaya devam edeceğini tahmin ediyor.

Mobil hat abone sayısı (milyon kişi) ve yaygınlık

Kaynak: BTK

Mobil hat pazarında üç büyük oyuncu bulunuyor. Eylül 2018 itibarıyla toplam abonelerin yüzde 43'ünü elinde bulunduran Turkcell, net satış gelirlerinin yüzde 41'ini elde ediyor. Buna karşın, aynı dönem itibarıyla Vodafone toplam abone sayısının yüzde 31'ini elinde bulundururken, net satış gelirlerinin yüzde 37'sine ulaşıyor. Türk Telekom ise toplam abone sayısının yüzde 26'sına erişirken, net satış gelirlerindeki payı yüzde 22 seviyesinde seyrediyor.

■ Vodafone ■ Turkcell ■ TT Mobil

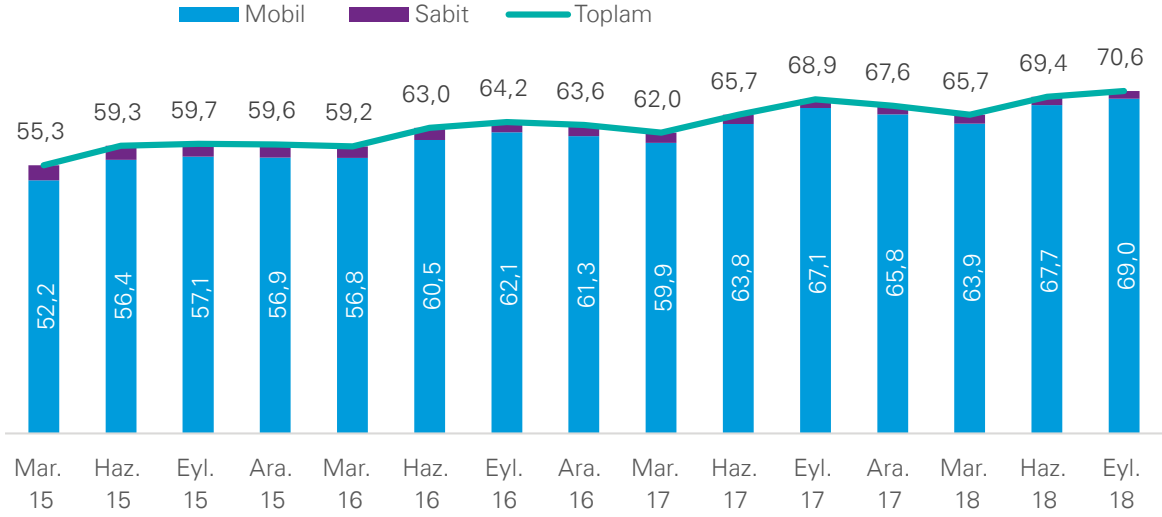
Kaynak: BTK (Eylül 2018)

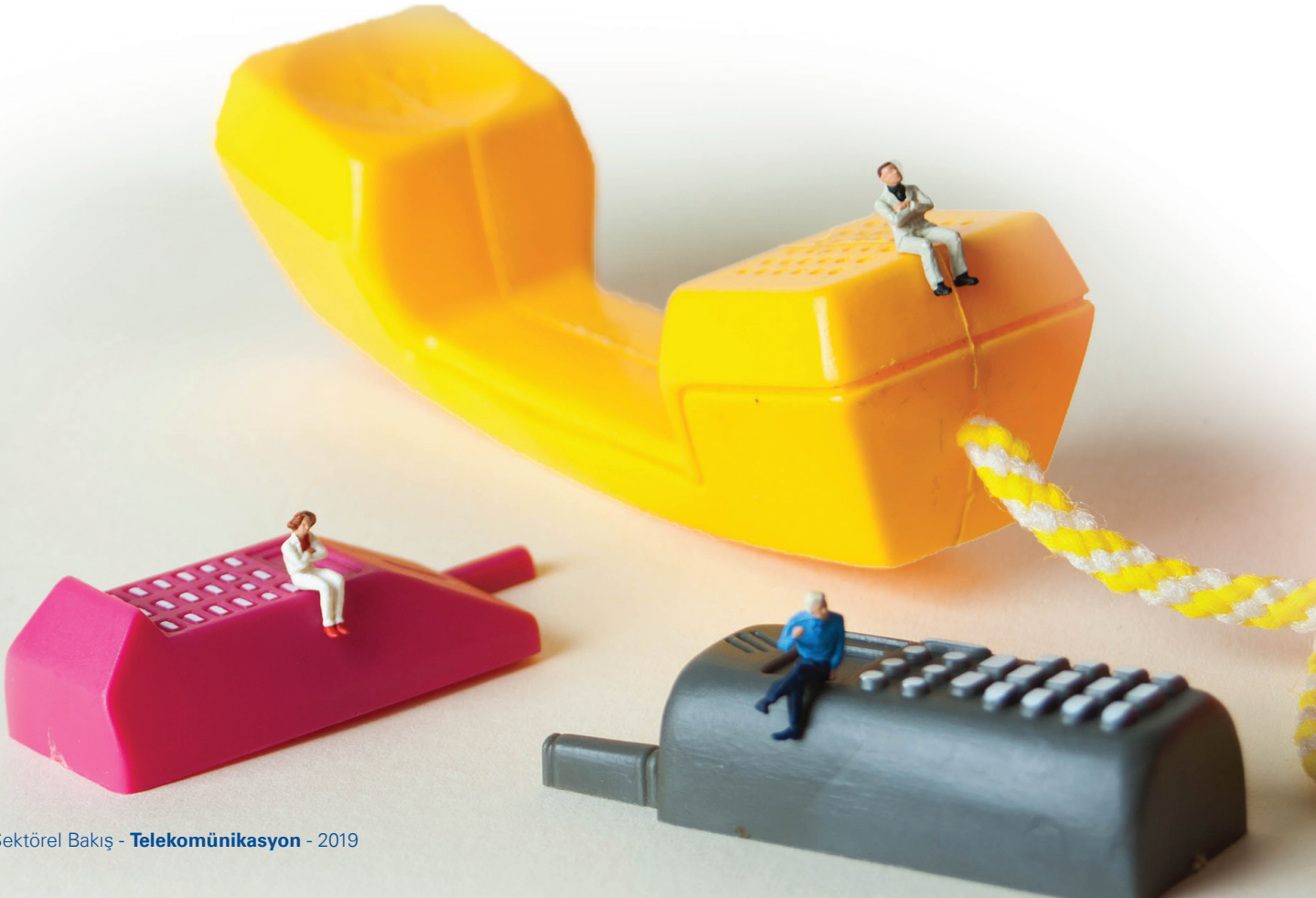
Sabit ve mobil hatta trafik

Son yıllardaki seyre bakıldığında sabit ve mobil hat abone ve penetrasyon oranlarındaki eğilimlerin benzeri bir tablo, arama trafiğinde de ortaya çıkıyor. Buna göre 2017 yılında bir önceki yıla göre toplam trafik miktarı yüzde 5,7 artarak 264,2 milyar dakikaya ulaşırken, bu trafiğin yaklaşık yüzde 97,1'ini mobil trafik oluşturdu. 2018'in ilk üç çeyreğinde ise toplam trafik yüzde 4,6 artarken, sabit hattaki azalmaya paralel olarak bunun yüzde 97,5'i mobil trafik oluşturdu.

Üç aylık toplam arama trafik miktarları (milyar dakika)

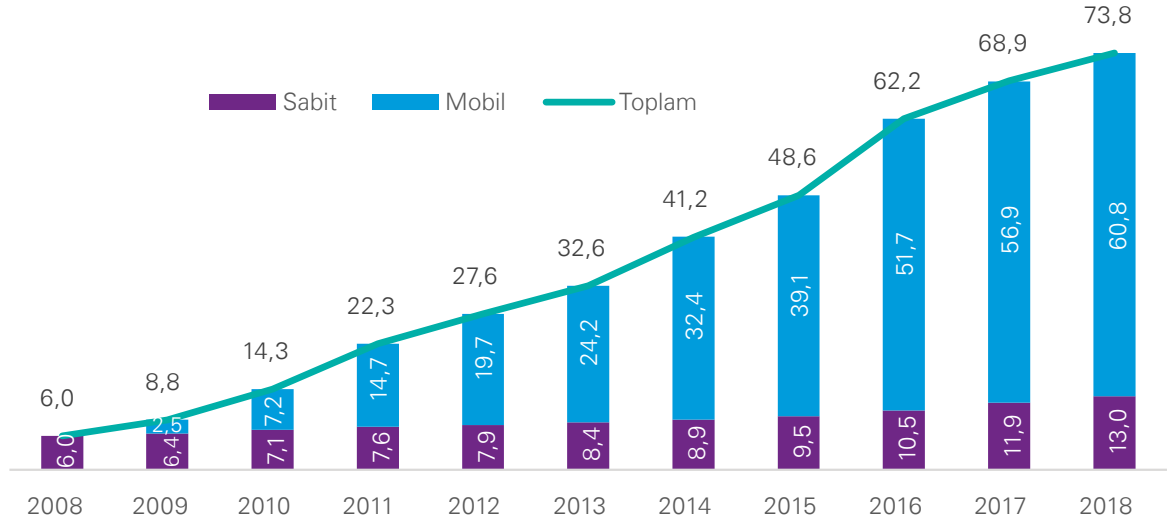
Kaynak: BTK

Geniş bant internet pazar verileri

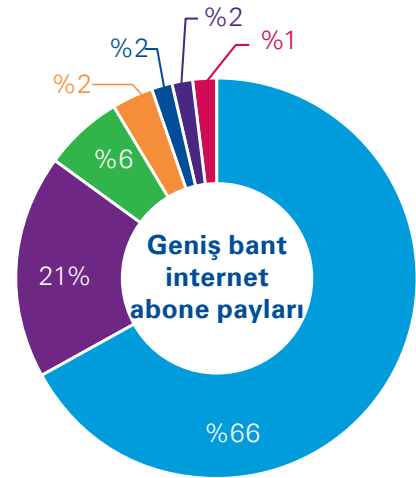
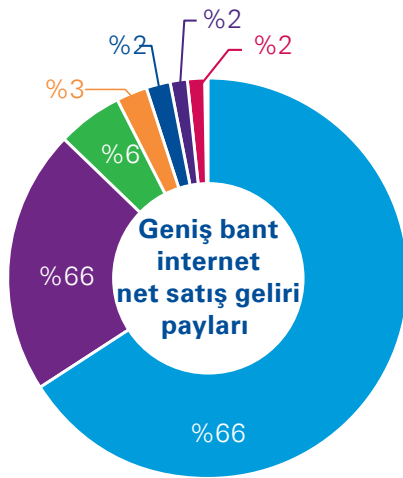
Telekom sektörünün genelinde olduğu gibi son 10 yılda genişbant internet pazarında da abone sayıları her geçen gün hızla artış gösterdi. 2008 yılında sadece 6 milyon kişi olan genişbant internet abone sayısı, 2018 Eylül itibarıyla 73,8 milyon kişiye ulaştı. Bu eğilimlerle önümüzdeki yıllarda da genişbant internet aboneliğinin artmaya devam etmesi bekleniyor.

Genişbant internet abone sayıları (milyon kişi)

Kaynak: BTK

Genişbant internet pazarında diğerk pazarlara kıyasla daha fazla sayıda etkili oyuncu olduğu görülüyor. Ancak yine de pazar büyük ölçüde TTNNet ve Superonline'ın öncülüğünde yön buluyor. Eylül 2018 itibarıyla abonelerin yüzde 67'si TTNNet'in elinde bulunurken, firma net satış gelirlerinin yüzde 66'sını elde ediyor. Aynı dönem itibarıyla Superonline, abonelerin yüzde 18'ine hizmet verirken net satış gelirlerinin ise yüzde 21,2'ini elde ediyor.

Kaynak: BTK (Eylül 2018)

Sektörel Bakış 2019 - Bankacılık

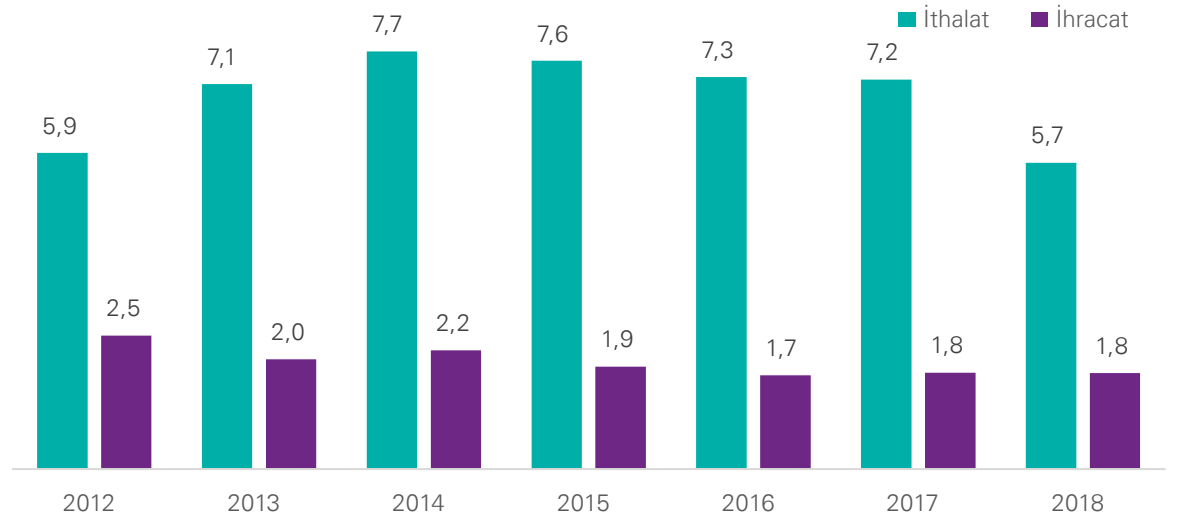
2019'u dengelenme yılı olarak gören sektörde, uluslararası finans kaynaklarına erişim ve takipteki alacaklarla ilgili gelişmeler belirleyici olacak

Dış ticaret ve hizmet gelirleri

Telekomünikasyon sektöründe yaygınlık özellikle mobil teknolojiler üzerinden yıllar itibarıyla artmaya devam ederken, sektörün ithalatı 2014 sonrasında devamlı olarak geriliyor. 2014 sonrasında BDDK'nın kredi kartı ile haberleşme cihazlarının taksitli satışına sınırlama getirmesinin yanında, döviz kurlarındaki yükselişler de ithalattaki bu düşüşün nedenleri olarak değerlendirilebilir.

Bu dinamikler ışığında 2014 yılında 7,7 milyar dolar seviyesine çıkan sektörün ithalatı, 2017 yılında 7,2 milyar dolar seviyesine gerilemişti. 2018 yılında ise döviz kurları ve faizlerdeki hızlı yükselişle 5,7 milyar dolar seviyesine kadar düştü. Bununla birlikte, jeopolitik sorunlar sektörün düşük olan ihracat performansını daha da sınırlayıcı bir etki yapıyor. 2014 sonrası, sektörün ihracatı 2 milyar dolar seviyesini aşamıyor.

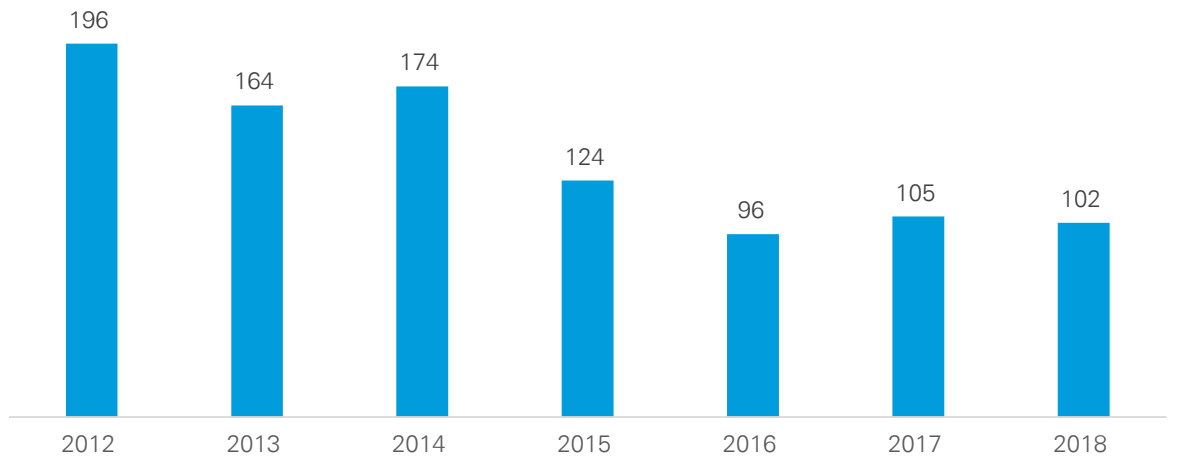
Telekomünikasyon cihaz ve araçları dış ticareti (milyar dolar)

Kaynak: TÜİK

Sektörün turizm gelirleri içerisinde gördüğümüz hizmet gelirlerinde, yıllar itibarıyla zayıflayan bir performans dikkat çekiyor. Bunda kısmen döviz kurundaki yükselişler karşısında birim hizmet gelirlerinin gerilemesi ve 2016'da turizm sektörünün yaşadığı daralma etkili oldu. Turizm sektörü 2017 ve 2018 yıllarında ciddi toparlanma kaydetse de telekomünikasyon hizmet gelirlerinde zayıf seyir sürüyor.

Cep telefonu dolaşım harcamaları (milyon dolar)

Kaynak: TÜİK

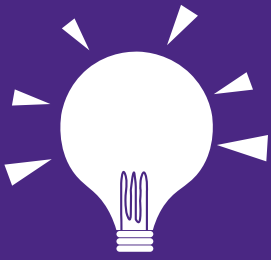
Telekomünikasyon sektörü durum analizi

Güçlü yönler

- Güçlü iletişim altyapısının varlığı
- Mobil iletişimi hızlandıran akıllı telefon kullanımındaki yüksek yaygınlık ve yerli üretimde hızlı artış
- Genişbant internet erişiminin yaygınlaşması
- Yeni koşullara adapte olabilecek nitelikli işgücü
- Hükümetin yerli ürün ve çözümlerin geliştirilmesine yönelik desteği
- AB normlarına uygun düzenlemelerin varlığı
- Elektronik imza uygulamasının yaygınlaşması
- Bilişim okuryazarlığını artırmaya dönük atılan adımlar ve okullarda internet erişiminin sağlanmış olması
- Sektöre yönelik önemli bir AR-GE fonu oluşturulması
- Mobil sektörün ihtiyacı olan frekans tahsisinin teknoloji ve hizmetten bağımsız olarak yapılmış olması
- Hizmet kalitesinde sürekli iyileştirmeler yapılması
- Ülkedeki kurum ve kuruluşların, STK'ların ve internet aktörlerinin yasadışı ve zararlı içeriğe yönelik hassasiyetleri, internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımındaki destekler

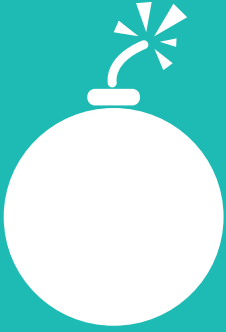
Fırsatlar

- Yeni teknolojilere ilgi duyan, hızlı adapte olan ve dijitalleşme açısından dünyayla paralel genç nüfusun varlığı
- Akıllı telefon kullanımındaki hızlı artış ve tüketicinin interneti hayatı kolaylaştıran bir çözüm olarak benimsemiş olması
- Türkiye'nin tüketici elektroniğinde güçlü bir üretim potansiyeline sahip olması
- Altyapı yatırımlarına yoğun bir ilgi olması
- İçerik ve uygulama geliştiricilerinin ve yazılım sektörünün dinamizmi
- Mobil genişbant internet erişimin hızla yaygınlaşmasının yeni ekonomik büyüme potansiyeli oluşturması
- E-Devlet hizmetlerinin sayıca artması ve çeşitlenmesi ile vatandaşların bilişim hizmetlerine daha fazla ilgi göstermesi
- Türkiye'nin jeopolitik konumu ve ekonomik büyüme potansiyeli ve yurt dışı fırsatları

Zayıf yönler

- AR-GE faaliyetlerinin yetersiz oluşu ve teşviklerin yeterince etkin işlemiyor oluşu
- Yazılım ve donanımların yüksek oranda ithalata bağımlı olması
- Sermaye yetersizliği
- Altyapı kurulumunun önündeki bürokratik engeller
- İletişim altyapısı sorunları
- Yüksek vergi oranları ve düzenleme otoritelerinin aksiyonları konusundaki belirsizlikler
- Yeterli Türkçe içeriğin üretilmiyor olması
- Vergi oranlarının yüksekliği
- Sektör gelirlerinin yeterince artmıyor olması ve sektörün döviz cinsi yatırım giderlerinin yüksekliği nedeniyle karlılığının düşük olması
- Alternatif işletmecilerin rekabette zayıf kalmaları
- Altyapı bazlı rekabetin hizmet bazlı rekabet kadar yaygın ve etkin olmaması
- Sektörün ara eleman niteliğindeki insan kaynağı ihtiyacının istenilen düzeyde karşılanamaması

Tehditler

- Makroekonomik koşullar ve döviz kuru dalgalanmalarının sektörde ekonomik kırılganlığı artırması
- Telekomünikasyon sektörünün ihtiyacı olan hızla uygun mevzuat değişikliklerinin istenen hızda olmaması
- E-dönüşümün hala istenen hızda olmaması
- Tüm dünyada siber güvenlik sorunlarının giderek artıyor olması
- Türkiye'nin gelişmiş ve gelişmekte olan bölgelerindeki alt yapı standardı sorunları
- Yasadışı ve zararlı içerik barındıran internet sitelerinin günden güne artması
- BİT'e ilişkin konularda farklı kurum kuruluşlar tarafından farklı düzenlemelerin yapılması

Projeksiyonu

Türkiye'nin güçlü demografik yapısı uzun vadede özellikle mobil telekomünikasyon sektöründe talebi destekleyen bir unsur olarak öne çıkıyor. Ancak sektördeki yoğun rekabet ve düzenlemelere ilişkin belirsizlikler ile makroekonomik koşullar, sektörün kısa vadede potansiyelini sınırlıyor. Bununla birlikte, teknolojik gelişmeler ve değişen tüketici tercihlerini yakalamak için önümüzdeki dönemde telekomünikasyon sektörünün yatırım harcamalarının yüksek kalması bekleniyor.

Sektörün dikkatle izlediği bir diğer önemli alan ise 5G teknolojisinin Türkiye'deki kullanımına ilişkin takvim. Bilgi Teknolojileri Kurumu (BTK) tarafından 2018'in son günlerinde yapılan açıklamada, 2019 yılında 5G ve ötesine giden yolda emin adımlarla ilerlendiği belirtilmişti. Uçtan Uca Yerli ve Milli 5G Şebekesi Projesi kapsamında geliştirilen çekirdek şebeke demosunun bu yolda atılan çok önemli bir adım olduğunu belirtmeliyiz. Öte yandan hükümet 5G ihalesi için 'doğru zaman ve doğru fiyat' oluşmasını beklerken, sektör temsilcileri ise 5G ihalesi öncesinde fiber ağları yaygınlaştıracak yatırımlara ağırlık verilmesini talep ediyor.

Bu gelişmeler ışığında 2019 yılında sektörün kar marjları baskı altında kalabilecek olsa da, verimlilik sağlayıcı gelişmeler sayesinde karın artmaya devam edeceği öngörülüyor. Söz konusu verimlilik sağlayıcı gelişmeler için ise sektörün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bir takım konsolidasyonlara ve işbirliğine gitmesi gerekebilir. Ayrıca yeni nesil teknolojilerle birlikte, ihtiyaçların değişmesiyle telekomünikasyon sektöründe derinliğin arttığı ve buna bağlı olarak yeni bir büyüme potansiyelinin ortaya çıktığı görülüyor. Bu da uzun vadede sektörün cazibesini korumasını sağlıyor.

Fiber altyapı konusunda ortak yaklaşımın ortaya konulması sektörün önemli ihtiyaçlarından biri olarak ön plana çıkıyor. Ağırlıklı Türk Telekom'un elinde bulunan fiber altyapının diğer yatırımcılarla ortak kullanıma açılması konusunda Mayıs 2018'de imzalanan protokolün devreye alınması sektör için ciddi önem taşıyor.

İletişim:

Serkan Ercin

Teknoloji, Medya ve
Telekomünikasyon Sektör Lideri,
Şirket Ortağı
sercin@kpmg.com

Detaylı bilgi için:

KPMG Türkiye
Clients & Markets
tr-fmmarkets@kpmg.com

İstanbul

İş Kuleleri Kule 3 Kat 2-9
34330 Levent İstanbul
T : +90 212 316 6000

Ankara

The Paragon İş Merkezi Kızılırmak Mah.
Ufuk Üniversitesi Cad. 1445 Sok. No:2
Kat:13 Çukurambar 06550 Ankara
T: +90 312 491 7231

İzmir

Heris Tower, Akdeniz Mah. Şehit Fethi Bey
Cad. No:55 Kat:21 Alsancak 35210 İzmir
T: +90 232 464 2045

kpmg.com.tr

kpmgvergi.com

Bu dokümanda yer alan bilgiler genel içeriklidir ve herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin özel durumuna hitap etmemektedir. Doğru ve zamanında bilgi sağlamak için çalışmamıza rağmen, bilginin alındığı tarihte doğru olduğu veya gelecekte olmaya devam edeceği garantisizdir. Hiç kimse özel durumuna uygun bir uzman görüşü almaksızın, bu dokümanda yer alan bilgilere dayanarak hareket etmemelidir. KPMG International Cooperative ("KPMG International") bir İsviçre kuruluşudur. KPMG ağına üye olan bağımsız firmalar, KPMG International'a bağlıdır. KPMG International'ın müşterilere sunduğu herhangi bir hizmet yoktur. Hiçbir üye firmanın KPMG International'ı veya bir başka üye firmayı, aynı şekilde KPMG International'ın da hiç bir üye firmayı üçüncü şahıslar ile karşı karşıya getirecek zorlayıcı ya da bağlayıcı hiçbir yetkisi yoktur. Tüm hakları saklıdır.

© 2019 KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş., KPMG International Cooperative'in üyesi bir Türk şirkettir. KPMG adı ve KPMG logosu KPMG International Cooperative'in tescilli ticari markalarıdır. Tüm hakları saklıdır. Türkiye'de basılmıştır.